

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:ää siten, että terveydenhuollossa perittävien henkilön maksukyvyistä riippumattomien maksujen perimättä jättäminen tai maksun alentaminen tulee palvelun tuottajan harkinnasta riippuvaiseksi.

Muutoksen jälkeenkin kaikkia sosiaalipalveluista perittäviä maksuja ja terveydenhuollossa

maksukyvyyn mukaan määräytyviä maksuja koskisi säännös, jonka mukaan maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa silloin kun asiakkaan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevat säännökset uudistettiin vuoden 1993 alusta voimaan tulleella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetulla lailla (734/92), jäljempänä asiakasmaksulaki. Lain 11 §:n mukaan palvelusta määrätty maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä. Säännös koskee kaikkia kunnallisista sosiaali- ja terveystalouksista perittäviä asiakasmaksuja.

Asiakkaan pyytessä säännöksen perusteella maksun perimättä jättämistä tai maksun alentamista on asia aina tutkittava ja siitä on annettava päätös. Annettuun päätökseen voi hakea oikaisua asianomaiselta palvelun tuottajalta ja oikaisupäätökseen muutosta lääninoikeudelta.

Aikaisemmin vastaava säännös koski kaikkia sosiaalipalveluista perittäviä maksuja ja terveydenhuollossa maksukyvyyn mukaan määräytyvää maksua. Uudessa laissa säännös laajeni

koskemaan myös sellaisia terveydenhuollon maksuja, joissa asiakkaan maksukykyä ei oteta huomioon. Tällaisia maksuja ovat muun muassa sairaalan poliklinikkamaksu ja lyhytaikaisen laitoshoidon hoitopäivämaksu.

Säännöksen ulottamisella terveydenhuollon tasamaksuihin pyrittiin lisäämään joustavuutta kunnallisessa toiminnassa ja välttämään taloudellisissa vaikeuksissa olevien henkilöiden juoksentamista paikasta toiseen taloudellisen etuuden saamiseksi.

Lakiin otettu mahdollisuus jättää perimättä tai alentaa terveydenhuollon tasamaksuja johti eräissä kunnissa siihen, että kuntien sosiaalitoimistot kieltäytyivät suorittamasta toimeentulotukea terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Perusteena kieltäytymiselle on ollut se, että toimeentulotuki on viimesijainen etuus ja asiakalla on mahdollisuus hakea maksusta vapautusta tai sen alentamista suoraan maksun määränneeltä laitokselta.

Samalla kun eräät sosiaalitoimistot kieltäytyivät suorittamasta toimeentulotukea, tekivät useat sairaanhoitopiirit päätöksen, että ne eivät käsittele maksun perimättä jättämistä tai alen-

tamista koskevia hakemuksia. Perusteena sairanhoidopiirien päätöksille on ollut sairaaloiden vaikeus selvittää potilaiden tulo- ja varallisuustasoa ja sen perusteella määräytyvää maksukykyä ja toisaalta se, että maksun perimättä jättäminen siirtäisi kustannusvastuun kaikille jäsenkunnille ja asettaisi jäsenkunnat eriarvoiseen asemaan.

Kuntien sosiaalitoimistojen ja sairaanhoitopiirien keskenään ristiriitaiset päätökset ovat johtaneet tilanteeseen, jossa taloudellisen tuen tarpeessa olevilta henkilöiltä peritään sairaanhoidon maksuja, joihin he eivät saa toimeentulotukea. Näiden henkilöiden asema on siten vaikeutunut huomattavasti aikaisempaan verrattuna.

Syntyneiden ongelmien ratkaisemiseksi ehdotetaan asiakasmaksulain 11 §:ää muutettavaksi siten, että pykälän 1 momentin mukaan maksun perimättä jättäminen tai alentaminen koskisi vain sosiaalihuollon maksuja sekä terveydenhuollossa maksukyvyyn mukaan määräytyviä maksuja. Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan terveydenhuollon tasamaksujen perimättä jättäminen tai maksun alentaminen olisi riippuvainen asianomaisen palvelun tuottajan päätöksestä. Jos kunta tai kuntayhtymä ei olisi tehnyt päätöstä 1 momentissa tarkoitettun maksun perimättä jättämisen tai alentamisen soveltamisesta terveydenhuollon tasamaksuihin, ei palvelun käyttäjällä olisi oikeutta saada vapautusta palvelusta määrätystä maksusta tai sitä alennetuksi 11 §:n perusteella.

Ehdotettujen muutosten jälkeen toimeentulotuen myöntämistä ei voisi evätä sillä perusteella, että asianomainen henkilö voi hakea suoraan palvelun tuottajalta maksun perimättä jättämistä tai alentamista. Toisaalta säännös mahdollistaisi maksujen alentamisen tai perimättä jättämisen terveydenhuollossa silloin kun kunta tai kuntayhtymä on tehnyt nimenomaisen päätöksen 1 momentin soveltamisesta terveydenhuollon tasamaksuihin. Näin monissa kunnissa voitaisiin jatkaa joustavaksi osoittautunutta menettelyä, joka mahdollistaa maksukyvyyn huomioon ottamisen jo maksua määrätessä.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei olisi vaikutusta koko kunnallistalouden kannalta. Esitys saattaisi kuitenkin johtaa vähäiseen kustannusten siirtymiseen sairaanhoitopiirien kuntayhtymistä kuntiin. Kustannusten jakautuminen kuntayhtymien ja kuntien kesken olisi tällöin sama kuin ennen vuotta 1993.

Palveluja käyttävien asemaa ehdotus parantaisi siten, että kunnallisten viranomaisten erilaiset ratkaisut eivät enää vaikuttaisi taloudellisesti vaikeassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuteen saada toimeentulotukea.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esitystä valmisteltaessa on neuvoteltu Suomen Kuntaliiton kanssa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Muutos koskisi lain voimaantumisen jälkeen saadusta palvelusta määrättäviä maksuja.

Lisäksi ehdotetaan, että päätettäessä lain voimaantumisen jälkeen toimeentulotuen myöntämisestä ennen lain voimaantuloa saadusta terveydenhuollon palvelusta määrätyn maksun suorittamiseksi, ei hakemusta voi hylätä sillä perusteella että asiakas olisi voinut hakea maksun perimättä jättämisestä tai alentamista. Tällä turvattaisiin kaikissa tapauksissa se, että lain voimaantumisen jälkeen toimeentulotuen tarpeessa olevat henkilöt voisivat saada tarpeellisen toimeentulotuen kunnallisten viranomaisien ristiriitaisista laintulkinnosta huolimatta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 11 § seuraavasti:

11 §

Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että 1 momenttia sovelletaan myös muihin maksuihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Päätettäessä tämän lain voimaantulon jälkeen toimeentulotuen myöntämisestä ennen lain voimaantuloa saadusta terveydenhuollon palvelusta määrättyyn maksuun ei hakemusta saa hylätä sillä perusteella, että maksu olisi lain voimaan tullessa voimassa olleen 11 §:n perusteella voitu jättää perimättä tai sitä olisi voinut alentaa.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 11 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen

Palvelusta määrätty maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

11 §

Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että 1 momenttia sovelletaan myös muihin maksuihin.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Päätettäessä tämän lain voimaantulon jälkeen toimeentulotuen myöntämisestä ennen lain voimaantuloa saadusta terveydenhuollon palvelusta määrättyyn maksuun ei hakemusta saa hylätä sillä perusteella, että maksu olisi lain voimaan tullessa voimassa olleen 11 §:n perusteella voitu jättää perimättä tai sitä olisi voinut alentaa.